

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ _ ” _ 20 _ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»

на тему: «Формування структури банківської системи України

в умовах розвитку цифрової економіки»

Виконавець

студентка 6 курсу, групи бзф10м, ЦЗФН

Кахович Юлія Володимирівна __

Науковий керівник

к.е.н., викладач

Онищенко Юлія Ігорівна __

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	6
1.1. Теоретичні підходи до визначення поняття «банківська система».....	6
1.2. Забезпечення формування структури банківської системи.....	12
1.3. Цифрова економіка як умова зміни структури банківської системи.....	20
Висновки до першого розділу.....	42
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	44
2.1. Етапи формування банківської системи України.....	44
2.2. Оцінка сучасної структури банківської системи України.....	53
2.3. Оцінка розвитку цифрового банкінгу в Україні	75
Висновки до другого розділу.....	87
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	88
3.1. Світовий досвід трансформації структури банківських систем в цифровій економіці.....	88
3.2. Рекомендації щодо вдосконалення структури банківської системи України.....	97
Висновки до третього розділу.....	104
ВИСНОВКИ	106
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	109
ДОДАТКИ	115

ВСТУП

Актуальність теми обумовлена тим, що банківський сектор є дуже динамічною часткою фінансового ринку, та аналіз його структури і динаміки дає змогу зрозуміти його теперішній стан, що у свою чергу дає розуміння надійності або навпаки, - ненадійності банківської системи в цілому. Більш детального вивчення заслуговують питання аналізу стану банківського сектора української економіки, що надасть можливість виявити ряд проблем, вирішення яких сприятиме підвищенню конкурентоздатності українських банків і створення в країні банківської системи світового рівня.

Банківський сектор за останні роки потерпав досить значних змін. Формування нової структури банківської системи, створення нового законодавства, зміна цілей та пріоритетів Національного банку України та країни в цілому створює нові непорозуміння та проблеми, які потребують свого роз'яснення.

Нерозв'язаними залишаються проблеми: підвищення рівня капіталізації банків; ефективності функціонування банківської системи та способів оцінювання цієї ефективності; удосконалення державної стратегії розвитку банківської системи, яка б сприяла її надійній та ефективній діяльності. Відтак структура банківська система потребує удосконалення, розробки фундаментальних та прикладних засад її подальшого зміцнення, усунення негативних проявів, які мають місце в сучасній банківській практиці. У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність проаналізувати теоретичні основи, охарактеризувати банківську систему, запропонувати практичні рекомендації для поліпшення управління її розвитком, спрямувати цей розвиток у необхідне для економіки та суспільства русло.

Теоретичні аспекти формування та становлення банківської системи України в умовах розвитку цифрової економіки було досліджено такими вітчизняними науковцями та практикаками як: Возняк В. Ю. [5], Дзюблук О.

В. [10], Лаврушин О. І. [2], Онищенко Ю. І. [11], Савлук М. І. [1], Стельмах В. С. [3], Стрельбицька Л. М. [4], та ін.

Мета дипломної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних підходів та розробленні практичних рекомендацій щодо формування структури банківської системи України.

Досягнення поставленої мети зумовило визначення та виконання таких завдань:

- теоретичні підходи до визначення поняття «банківська система»;
- забезпечення формування структури банківської системи;
- цифрова економіка як умова зміни структури банківської системи;
- етапи формування структури банківської системи України;
- оцінка сучасної структури банківської системи України;
- оцінка розвитку цифрового банкінгу в Україні.

Об'єктом дослідження виступають процеси формування структури банківської системи України в умовах розвитку цифрової економіки.

Предмет дослідження є теоретичні та практичні формування структури банківської системи України.

Методи дослідження. За основу дипломного дослідження взято діалектичний підхід до вивчення економічних і фінансових явищ, який передбачає виявлення закономірностей, тенденцій та взаємозалежностей їхнього розвитку. Теоретичну базу роботи становлять загальнонаукові методи і прийоми досліджень:

- системне оцінювання при дослідженні сутності та функцій банківської системи;
- табличне і графічне зображення даних при оцінюванні структури банківської системи України.

Для обробки й аналізу інформації застосовувались такі комп'ютерні програми, як MS Word та MS Excel.

Теоретичною та методологічною основою даної дипломної роботи стали фундаментальні положення зарубіжної та вітчизняної теорії

функціонування та розвитку банківської системи. Для досягнення визначеної мети залежно від складності наукових завдань застосовувався комплекс загальнонаукових методів: аналіз і узагальнення, класифікація, оцінювання; системний та порівняльний аналіз.

Інформаційна база. Методологічною та теоретичною основами дослідження послуговували наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, матеріали наукових статей періодичної преси, нормативно-законодавчі акти України (Закон України «Про банки та банківську діяльність», Закон України «Про Національний Банк України» та ін. закони) В якості емпіричної бази дослідження використані статистичні звіти Національного банку України, офіційні статистичні матеріали Державного комітету статистики України, а також окремих банківських установ.

ВИСНОВКИ

Узагальнивши різні підходи авторів до визначення поняття «банківська система», можна дати наступне визначення. Банківська система – це складова фінансової системи країни, що підпадає під загальну дію економічних законів, які діють у громадянському суспільстві. Вона становить сукупність різних за організаційно-правовою формою та спеціалізацією національних банківських установ, що існують у межах єдиної фінансової системи та єдиного грошово-кредитного механізму в певний проміжок часу (певний історичний період). Банківська система є цілісним механізмом, що взаємодіє з іншими системними структурами фінансового ринку, а також як його підсистема утворює більш загальне об'єднання – економічну систему в цілому.

Виділено три основні функції банківської системи: трансформаційна, емісійна, стабілізаційна.

Головними цілями банківської системи є:

1. Забезпечення суспільного нагляду і регулювання банківської діяльності з метою узгодження інтересів окремих банків із загальносуспільними інтересами.

2. Забезпечення надійності і стабільності функціонування окремих банків та банківської системи в цілому з метою стабілізації грошей та безперебійного обслуговування економіки.

Необхідність формування банківської системи як особливої структури визначається двома групами причин:

- необхідністю здійснення громадянського нагляду та регулювання банківської діяльності, узгодження комерційних інтересів окремих банків із громадськими інтересами – забезпечення збалансованості грошей і стабільної роботи всіх банків;

- функціонуванням грошового ринку, забезпеченням збалансованості попиту та пропозиції на грошовому ринку і в кожному його секторі.

Структура банківської системи залежить від конкретних суспільно-економічних умов та в різних країнах розвивається залежно від ступеня розвитку ринкового господарства й історичних особливостей становлення банківської справи.

Форми структури банківської системи, що були проаналізовані, організаційна структура (однорівнева, дворівнева, чи трирівнева банківська система); інституціональна структура; інфраструктура.

З метою дослідження проблем розвитку банківської системи України було сформовано періодизацію її формування та функціонування й виділено п'ять етапів формування структури банківської системи України.

Проаналізувавши сучасну структуру банківської системи України, можна зробити наступні висновки:

- присутня тенденція до зменшення кількості банківських установ;
- відсутній поділ банків за масштабами діяльності, та його замінено на поділ за приналежністю капіталу;
- переважання державних банків в структурі власності активів;
- незацікавленістю іноземних банків в розвитку їх діяльності на території України;
- до системних банків в Україні відносяться лише державні банки;
- недостатня увага з боку Національного банку України приділяється регіональному розвитку та формуванню регіональних банківських систем, які б стимулювали розвиток регіону.

Отже, сучасна структура вітчизняної банківської системи має багато недоліків, що гальмують її розвиток. Тому на сучасному етапі реформування банківської системи України удосконалення структури банківської системи країни має розглядатися як одне з пріоритетних завдань розвитку як банківської системи, так і національної економіки в цілому, та має відповідати напрямкам розвитку економічної системи в цілому.

На сучасному етапі розвитку в умовах трансформаційних процесів фінансовий ринок України має ряд недоліків, для визначення шляхів усунення яких необхідні дослідження теоретичних і практичних питань організації фінансових ринків в економічно розвинутих країнах. Врахування світового досвіду дасть можливість побудувати ефективну модель вітчизняного фінансового ринку з потужним банківським сектором.

Таким чином банківська система за своїми особливостями є досить важливим фінансово-правовим інститутом, оскільки здійснює контроль в державі за всіма кредитними та фінансовими розрахунками. Банківські системи розглянутих країн за своєю структурою є досить схожими, вони мають низку подібних ознак. Головною і найбільш характерною ознакою є те, що на чолі всіх банківських системи стоїть Центральний банк, який регулює та контролює майже всі процеси які відбуваються у банківській сфері. В Україні це НБУ, у Великобританії – Центральний банк Англії, в США – Федеральна резервна система, а Японія представлена Банком Японії.

Рівень розвитку національної банківської системи залишається, за європейськими мірками, відносно низьким. Низька капіталізація банків, висока ризикованість банківської діяльності послаблюють посередницьку роль і трансформаційну функцію банків і банківської системи в цілому.

Таким чином, щоб запобігти негативним тенденціям вітчизняної банківської системи необхідно, з урахуванням світового досвіду, розробити і задіяти механізми підвищення конкурентоспроможності банківської системи України. Зокрема, удосконалити законодавчу базу, посилити контроль за діяльністю банків, особливо в напрямі їх капіталізації, обмежити частку іноземного капіталу та регулювати діяльність банківської системи у напрямі, що забезпечує стабільність її функціонування та відповідає загальнонаціональним інтересам нашої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вступ до банківської справи [Текст] : навчальний посібник / ред. М. І. Савлук; Укр. фінансово-банківська школа. – К. : Лібра, 1998. – 344 с.
2. Банковская система в современной экономике : [учебное пособие] / [под ред. проф. О.И. Лаврушина]. – М. : КНОРУС, 2011. – 360 с.
3. Стельмах В.С. Роль Національного банку України в забезпеченні стабільності національної грошової одиниці // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Зб. наук. праць. — Т. 9. — Суми: ВВП "Мрія - 1" ЛТД, 2004
4. Стрельбицька Л.М., Стрельбицький М.П. Основи безпеки банківської системи України та банківської діяльності. — К.: Кондор, 2004. с.75-76
5. Возняк В.Ю. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи в Україні / В.Ю. Возняк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://libfor.com>
6. Щенин Р.К. Банковские системы стран мира : [учебные пособие] / Р.К. Щенин. – М. : КНОРУС, 2010. – 400 с.
7. Банківська енциклопедія [Текст] / ред. А. М. Мороз. – К. : Ельтон, 1993. – 328с. – ISBN 5-87272-013-0.
8. Єпіфанов, А. О. Операції комерційних банків : навч. посіб. /А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми : Університетська книга, 2007. – 523 с.
9. Масленніков, В. В. Національні банківські системи [Текст] / В. В. Масленніков, Ю. А. Соколов // Банки та банківські системи. – 2006. – № 3. – С.4–16.
10. Дзюблюк, О. В. Проблеми забезпечення ефективного функціонування банківської системи в перехідній економіці [Текст] / О. Дзюблюк // Вісник Національного банку України. – 2005. – № 3. – С. 30–35.

11. Онищенко Ю.І. Основні етапи формування структури банківської системи України в залежності від структурних характеристик [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/123456789/1428/1>
12. Аборчі О.В. Аналіз еволюції та сучасного стану банківської системи України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis
13. Вовчак О.Д. Банківська справа в Україні: стан, проблеми і перспективи розвитку / О.Д. Вовчак // Фінанси України. – 2003. - № 10. – с. 118 – 126 с.
14. Грановська І.В. Особливості становлення та розвитку банківської системи в Україні / І.В. Грановська // Економічний вісник університету: збірник наукових праць. – 2011. - № 11. - № 17 (2).
15. Д'яконова І.І. Історичні аспекти розвитку банківської системи України / І.І. Д'яконова // Економіка промисловості. – 2008. - № 2. – с. 10 – 18.
16. Уніан. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economics.unian.ua/finance/1229405-nbu-rozdiliv-banki-na-grupi-zapovimi-kriteriyami.html>
17. Показники діяльності банківської системи України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/.../pdbusu_u.html
18. Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/SOB_strategy_01-15_11022016.pdf
19. Національний банк України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=44475382
20. Окремі дані про банки України // Бюлетень Національного банку України – 2008. – №5. – С. 153-156., с. 156.
21. Наказ Міністерства економічного розвитку та торгівлі України від 29 жовтня 2013 року N 1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm

22. Сугоняко О. А. Аналітична записка «Уроки банківської кризи 2008 - 2009 років і шляхи стратегічної трансформації банківської галузі України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aub.org.ua>
23. Пилипенко Л. М. Іноземний капітал у банківській системі України як чинник впливу на фінансову безпеку держави. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/Disser_Pilipenko.pdf
24. Погореленко Н. П. Забезпечення фінансової стабільності банківського сектора України в сучасних умовах [Електронний ресурс] / Н. П. Погореленко, М. В. Остроушко // Бізнес Інформ. – 2013. – № 12. – С. 306–311. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_12_56.
25. Банківська енциклопедія / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. – Київ: Центр наукових досліджень Національного банку України ; Знання, 2011. – 504 с.
26. Реверчук С. К. Банківська система : підручник / С. К. Реверчук. – Київ : Ліра-К, 2014. – 400 с.
27. Батковський В. А., Любкіна О. В. Сучасні тенденції розвитку банківського сектора та нові виклики глобальній фінансовій стабільності [Текст] / В. А. Батковський, О. В. Любкіна // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2012. – Випуск 138. – С. 13-18.
28. Колісник М.Б. Сутність та структурна побудова банківської системи України [Текст] / М.Б. Колісник // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.1 – С. 220-226.
29. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 07.02.2000 № 2121-III. – Режим доступу : // <http://zakon1.rada.gov.ua>.
30. Кашпрук Ю. А. Банківська інфраструктура: суть, функції та особливості розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2010/20_4/210_Kaszpruk_20_4.pdf

31. Дробязко А. Інфраструктура банківського сектору: питання визначення, структуризації та розвитку / А. Дробязко // Вісник Національного банку України. — 2012. — № 7. — С. 14—17.
32. Гарбар Ж. В. Розвиток фінансових ринків у країнах з розвинутою економікою / Ж. В. Гарбар // Наука й економіка. — 2013. Вип. 4(1). — С. 32.
33. World Development Indicators. Retrieved from: <http://databank.worldbank.org/data/>
34. Напрямки та принципи розвитку державних банків до 2025 року / Стратегічні рекомендації. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://eimg.pravda.com/files/2/1/216.pdf>
35. Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України / (Г.Т. Карчева, Т.С. Смовженко, В.І. Міщенко та ін.) ; за заг. ред. д-ра екон. наук Г.Т. Карчевої. — Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. — 276 с.
36. Фіщук В. Цифрова економіка – це реально /В. Фіщук [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://biz.nv.ua/ukr/>
37. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі / С. В. Коляденко. // Економіка. Фінанси. Менеджмент. — 2016. — № 6. — С. 106–107.
38. Веретюк С. М. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні / С. М. Веретюк, В. В. Пілінський. 21 ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР № 3 (27) 2017 // Наукові записки Українського науководослідного інституту зв'язку.. — 2016. — № 2. — С. 51-58.
39. Апалькова В.В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи України / В.В. Апалькова // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Менеджмент інновацій», 2015. Випуск 4. — С. 9-18
40. The Concept of a 'Digital Economy' [Electronic resource]. — Access mode: <http://odoc.org.uk/theconcept-of-a-digital-economy/> — Title from the screen.

41. Richard G. Lipsey. Transformative Technologies in the Past Present and Future: Implications for the U.S. Economy and U.S Economic Policy/ ITIF Breakfast Forum // July 2007.
42. Зверяков М. І. Банківський капітал: вимоги Базеля III / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 13-23.
43. Карчева Г. Використання технології блокчейн як фактор підвищення ефективності фінансової сфери / Г. Карчева, Р. Лернатович, В. Кавецький // Банківська справа. – № 2. – 2017. – С. 110-119
44. Доклад о мировом развитии «Цифровые дивиденды». Группа Всемирного банка.- 2016 // <http://documents.worldbank.org/>
45. Назипов Д.А. ИТ позволяют банкам наращивать прибыль / Д.А. Назипов // Банковское дело. – № 12. – 2007. – С. 68-71 (с. 69)
46. Digital Economy and Society Index 2017 [Electronic resource] – Access mode: [https:// ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi](https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi)
47. Пивоваров Ю. Навіщо Україні цифрова економіка / Ю. Пивоваров // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nv.ua/ukr/>
48. Карчева Г.Т. Удосконалення освіти в умовах цифрової економіки / Г.Т. Карчева, І.Я. Карчева // Проблеми забезпечення ефективного функціонування та стабільного розвитку банківської системи та економіки. Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Київ. – 19 травня 2017. – С. 320-322.
49. Карчева І.Я. Нові підходи до статистичної звітності банків в умовах активізації інноваційної діяльності /І.Я. Карчева // Прикладна статистика: проблеми теорії та практики. Зб. наук. пр. Вип. 9/ Держ. акад. статистики, обліку та аудиту; Ред. кол.: І.І. Пилипенко (голов. ред.) та ін.. – К.: ТОВ «Видавничо-поліграфічний дім «Формат».- 2011.- С. 356-362.
50. The Global Competitiveness Report 2016– 2017, World Economic Forum.
51. Иванов С. В., Вишнеvский А. С. Электронные платформы как инструмент модернизации экономики Украины. Вісник економічної науки України. 2017. №1 (32). С. 47-53.

52. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні та світі. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. № 6. С. 105-112.
53. Зверяков М. І. Нова індустріалізація як модель економічного розвитку України: монографія / М. І. Зверяков, Л. Л. Жданова, О. С. Шараг. – Одеса: Астропринт, 2017. – 296 с.
54. Стратегії високотехнологічного розвитку в умовах глобалізації: національний та корпоративний аспекти : моногр. / Н. П. Мешко, О. М. Сазонець, О. А. Джусов, О. В. Пирог, С. Е. Сардак; ред.: Н. П. Мешко; Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. Донецьк : Юго-Восток, 2012. 470 с.
55. Коровайченко Н. Ю. Передумови інтеграції України до єдиного цифрового ринку Європейського Союзу. Ефективна економіка. 2017. № 6. – URL: [http:// www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5648](http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5648).
56. Кіт Л. З. Еволюція мережевої економіки. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2014. № 3 (2). С. 187-194.
57. Малик І. П. Тенденції розвитку інформаційної економіки в Україні. Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. 2013. Вип. 1 (14). С. 25- 34.
58. Зверяков М. І. Формування системи індикаторів фінансової стійкості банківської системи [Текст] / М. І. Зверякова, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2012. - № 4. – С. 3 – 12.
59. Веретюк С. М., Пілінський В. В. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні. Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку. 2016. №2 (42). С. 51-58.
60. Апалькова В. В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи України. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій. 2015. Вип. 4. С. 9-18.
61. Васильєва Н. Ф., Кавура В. Л. Інформаційне суспільство в Україні у світових рейтингах: стан та проблеми. Економіка промисловості. 2015. №3 (71). С. 31-43.
62. Національна модель неоіндустріального розвитку України: моногр. / В. П. Вишневський, Л. О. Збаразська, М. Ю. Заніздра та ін.; за заг. ред. В. П.

